

Pædagogisk læreplan for Bedsted Børnecenter, 2020- Område Løgumkloster og Toftlund

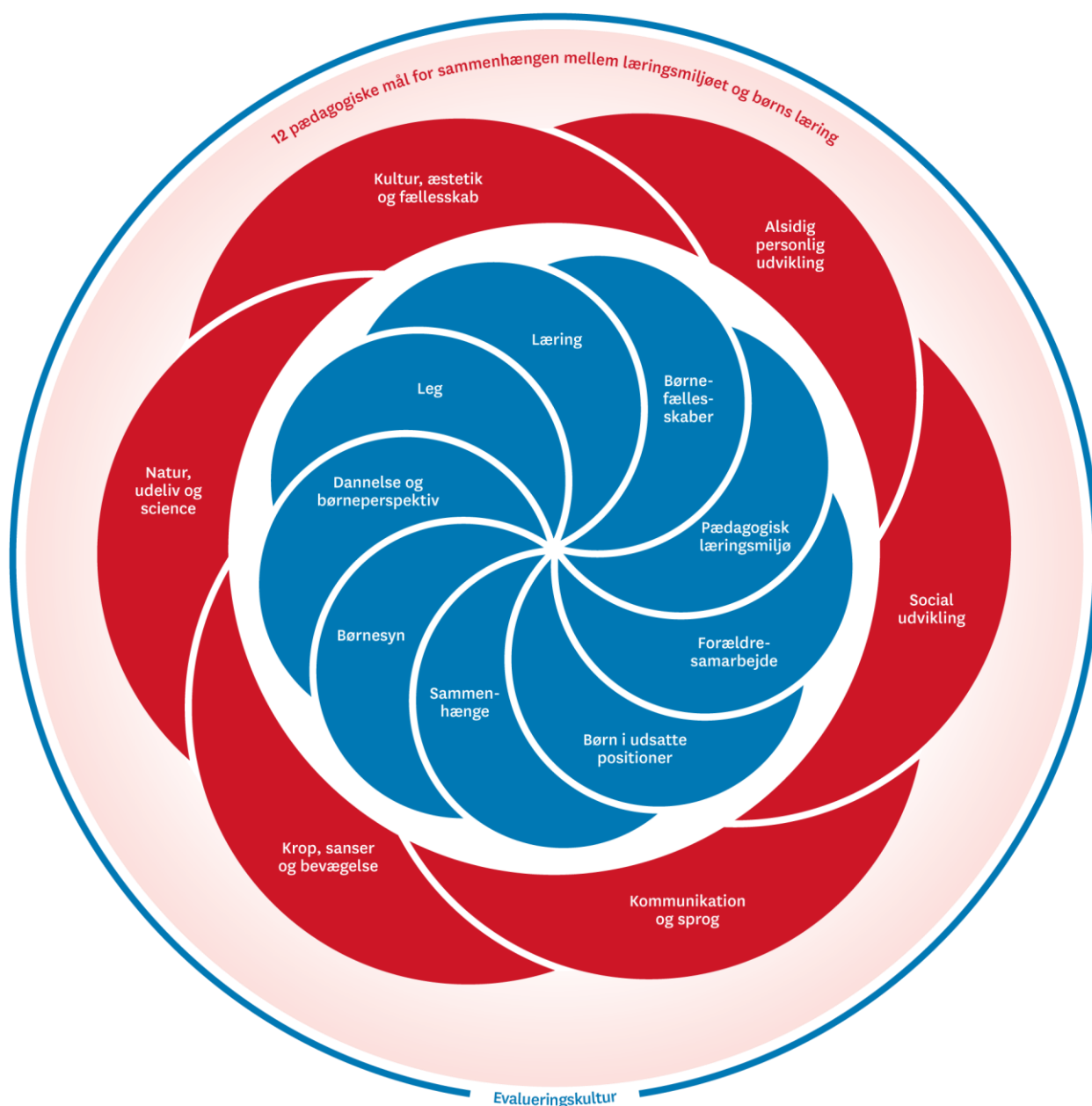
Børnegården

Hollevang

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Område Løgumkloster og Toftlund består af 8 filialer, som er følgende:

Løgumkloster; Markledets Børnehave, 3-6 år

Bredebro: Børnehuset Humlebo, 0-6 år

Visby: Visby Børnehus, 0-6 år

Bedsted: Bedsted Børnecenter 0-6 år

Ballum: Havbrisen 0-6 år

Øster højst: Øster højst Børnehus 0-6 år

Toftlund: Høllevang 0-6 år og Børnegården. 0-6 år

Bedsted Børnecenter

Bedsted Børnecenter er et kommunalt dagtilbud, pt. med 15 småbørn (0-3 år) og 29 børnehavebørn (3-6 år). Vi er en filial, af i alt 8, i område Løgumkloster og Toftlund. Disse 8 filialer har samme områdeleder. Medarbejdergruppen, er sammensat af både medhjælpere og pædagoger, som alle kendetegnes ved at være engagerede ildsjæle.

Vi vægter det indbyrdes samarbejde højt, ligesom vi vægter samarbejde med børn og forældre højt.

Vi er praktikinstitution for pædagogstuderende.

Vi har til huse i de lokaler, hvor der tidligere var kommunal skole og SFO, men som nu er dagtilbud. Dagtilbuddet er nabo til byens friskole. Vi har store legeområder rundt om børnehaven og adgang til hal og boldbaner. Vi bruger naturen omkring os, bl.a. skov og marker.

Vi har gode busforbindelser til og fra byen og har desuden, sammen med de øvrige filialer i området, to minibusser, vi i perioder kan benytte. Der ud over, har vi to eldrevne Christianicykler, der giver os mulighed for, at komme længere omkring, og udforske området omkring os nærmere.

Vi vægter tilknytning og relations dannelse højt, da dette er en forudsætning for al trivsel og udvikling. Vores vigtigste opgave er at skabe overskuelige og inspirerende læringsmiljøer, samt at skabe meningsfulde børnefællesskaber, hvori de voksnes rolle kan variere, fra at være igangsættende, deltagende og understøttende til mere observerende

Vi tilrettelægger vores dagligdag med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe, og de forskellige behov der måtte være.

Vores mantra er, at tilknytning kommer før tilpasning, og på baggrund af det, mødes børn med åbenhed, anerkendelse og nærvær.

Vi vil i det kommende nærmere præcisere, hvordan vi i Bedsted Børnecenter arbejder med det pædagogiske grundlag og de øvrige temaer i den ny styrkede lærerplan.

Pædagogisk grundlag

Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Børnesyn:

Det er vigtigt, at det pædagogiske personale er opmærksomt på, at det er deres ansvar, at alle børn bliver set, hørt og forstået.

Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige. Børn har samtidigt brug for omsorg, nærvær og tryghed, og skal mødes med positive forventninger og tilpasse udfordringer. Dette betyder også, at vi som fagprofessionelle ALTID skal være opmærksomme på, hvordan vi beskriver og omtaler børn og forældre.

Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling, i rammer, som det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnenes bidrag til deres egen hverdag, skal på ingen måde overses – ej heller i en travl hverdag!

Vi gør os umage med at forstå børn og indleve os i de sammenhænge, de indgår i.

Vi er opmærksomme på følgende:

- Børn er mennesker med ligeværdige rettigheder
- Børn skal forstås ud fra deres egen oplevelse og forståelse af sig selv.
- Vi må aldrig se børnene som problemet.
- Vi skal møde børnene individuelt
- Børn er afhængige af voksne
- Vi er opmærksomme på afhængigheds- og magtrelationen mellem barn og voksen
- Det er, som udgangspunkt, altid de voksnes ansvar, at barnet trives.
- Børn udvikler sig i sociale relationer
- At børn indgår i mange forskellige sociale relationer på mange forskellige arenaer.
- At børns handlinger og forståelser kan være forskellige i forskellige sammenhænge.
- At børn handler og reagerer afhængigt af de kontekster, de befinder sig i.

Dannelse og børneperspektiv:

At være dannet er, at man mestrer sit eget liv, kan indgå i sociale og følelsesmæssige relationer med andre mennesker, kan bidrage til og udvikle fællesskaber og at man er solidariske og har respekt for andre.

Agi Csonka

Dannelse betyder lære – at børnene skal tilegne sig ny viden og nye færdigheder, samt bruge disse. Dannelsen af barnets personlige udvikling sker gennem mødet med det pædagogiske indhold. Vores pædagogiske opgave er at fremme børnene, så de udvikler sig til at være et hensynsfuldt, kritisk, demokratisk menneske.

Det gør at dannelse er en meget vigtig del af hverdagen. Det er vigtigt for os, at børnene får en begyndende bevidsthed, om det ansvar man skal tage i samfundet senere i livet. Det kan være små forpligtelser i forhold til venskaber, ud- og afvikling af lege og aktiviteter, bidrage til fællesskabet, osv. I vores pædagogiske praksis arbejder vi blandt andet med at vente på tur, spørge om hjælp og sige tak, tage hensyn til og hjælpe hinanden, lære at løse egne konflikter, give sin mening til kende og indgå kompromisser i fællesskabet.

Loven skriver endvidere, at vi skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, i forhold til fastsætning af tiltag og deltagelse i demokratiske sammenhænge som vi sætter rammen for. Gennem nedskrevne observationer af børnefællesskabet, refleksioner over praksis, samt målinger gennem kompetencehjulet dannes der et grundlag for nye mål, i forhold til udvikling af den pædagogiske praksis. For at sikre at børnene får medbestemmelse og selvbestemmelse inddrages de i dialogen af de observationer, der er foretaget og dette bruges i udviklingen til at ændre praksis.

Børnefællesskaber:

Vi har stor fokus på legens værdi i forhold børnefællesskabet. Det er vigtigt for os, at børnene er en del af et værdifuldt børnefællesskab, hvor de trives og udvikles.

For at styrke børnefællesskab afholder vi dagligt samling, spiser i små grupper, hvor der er fokus på bordskik og den gode samtale. Vi arbejder med at tage hensyn til hinanden i situationer, hvor der er mange børn samlet, og man skal vente på tur, fx i garderoben eller når der skal vaskes hænder.

Vi arbejder også med at børnene bliver gode til at lytte til hinanden, spørge ind til hinandens følelser og behov for fx hjælp. Det gør vi i de daglige aktiviteter, men også gennem særlige pædagogiske forløb.

Leg:

Som et nyt fokus i den nye lærerplan er legen blevet et mål i sig selv. Leg har fået større værdi end tidligere, og bør derfor være højt prioriteret i dagtilbud. Det er blevet tydeligere de seneste år, at det er gennem legen, at børn lærer at mestre livet og i legen, at vigtige kompetencer udvikles.

Børn lærer bl.a.

- At stille spørgsmål
- At ligge planer
- At udforske og undersøge
- At samarbejde og forhandle
- At kommunikere
- At observere
- At lytte og tale
- At skabe og tænke

Legen har en afgørende betydning for børnenes liv og læring. Børnene skaber relationer, og sammen med andre skabes identitet, mening og betydning.

At være en del af et legefællesskab, er det mest centrale i et børneliv.

Legen har betydning for barnets – TRIVSEL – UDVIKLING – LÆRING - DANNEELSE

(Hanne Hede Jørgensen – *Det pædagogiske børnesyn, legen og det gode børneliv*)

I Bedsted Børnecenter er vi optagede af, at inddrage børneperspektivet, hvilket vi også er forpligtet til. Vi tager udgangspunkt i Hanne Warmings måde at beskrive børneperspektiverne på, nemlig udefra-børneperspektiv, indefra-børneperspektiv og det hun kalder tilstræbt indefra-perspektiv. Når vi kender disse 3 forskellige forholdemåder, gør det os i stand til at reflektere over vores praksis, men også mulighed for, at blive bevidste om hvornår og hvor ofte, og hvilke perspektiver der tages hvornår. På den måde kan vi spørge os selv; Er det godt nok? Husker vi alle tre? Hvor kan vi blive bedre og måske mere bevidste?

Udefra-børneperspektiv:

Er når vi, som pædagogisk personale tillægger barnet en bestemt forståelse, når vi tolker, vurderer og tager en faglig beslutning. Når vi som pædagogisk personale "ved" hvad der er bedst, eller hvad der er godt for barnet eller hvad vi tror barnet har brug for. Dette er påvirket af den enkeltes faglighed, personlige værdier, holdninger og opfattelser. Dette børneperspektiv tages, ud fra en god intension, men vil også kunne diskuteres. At diskutere et udefra-børneperspektiv vil kunne bidrage til eller opkvalificere "buddet", og er derfor relevant.

Indefra-børneperspektiv:

Er når vi direkte inddrager barnets egen opfattelse og dets måde at se verden på. Barnet sætter retning, bestemmer og beslutter selvstændigt. Det pædagogiske personale sætter egen dagsorden til side for at følge barnet. Netop ved at følge barnet på denne måde kan vi udvikle relationer, tillid og barnets tro på sig selv.

(Det er som pædagogisk personale vigtigt, at være opmærksom på, at disse to perspektiver kan være langt fra hinanden, fordi den voksne kan tro, at vi ved hvad barnet tænker og føler, men reelt kan ramme helt ved siden af.)

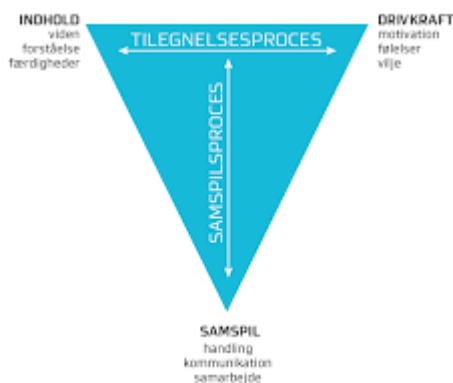
Tilstræbt indefra-børneperspektiv:

Et tilstræbt børneperspektiv, er et forsøg på at leve sig ind i barnets perspektiv, med udgangspunkt i de ting, der er vigtige for barnet, set ud fra personalets iagttagelser af barnet, dog med den opmærksomhed, at vi aldrig vil kunne tænke barnets tanker, sanser barnets sanser eller opleve barnets oplevelse. Men vi forsøger med største empati at sætte os i barnets sted og forstiller os hvad barnet ville tænke og føle i denne situation. Vi forsøger, at være neutrale og holde egne opfattelser ude.

Læring:

Når vi arbejder med børns læring, i det pædagogiske arbejde, tager vi udgangspunkt i Knud Illeris' læringsforståelse.

Ifølge Knud Illeris, er al læring omfattet af to meget forskellige processer, som begge skal være aktive, før vi kan lære noget: *Samspil* er den proces, som sker og finder sted mellem individet og dets omgivelser – læring sker i samspil med andre mennesker, og her bliver opmærksomhed og/eller rettethed vigtige forhold, som har betydning for læringen. Den anden proces er *tilegnelse*. Denne proces er individuel og den foregår som en vekselvirkning mellem at forstå noget rent kognitivt og det følelsesmæssige.

De to processer skal altid være i spil.

Tilegnelsen af ny viden, er altid en sammenknytning af de nye impulser og påvirkninger man får fra samspillet, sammen med resultaterne af tidligere læring (Illeris, Knud: 2015). Det er gennem barnets undringer (refleksioner), at det lærer nyt. I det daglige indebærer det, at vi giver barnet tid til at undre sig.

Knud Illeris taler om læringens tre dimensioner:

Indhold er det der læres – der er nogen, der lærer *noget*. Det kan være læring som viden, forståelse, færdigheder, indsigt, adfærdsmåder, kompetencer m.m. Alt hvad vi lærer, er med til at skabe den mening vi interagerer ud fra. Det er igennem vores individuelle læring, at vi kan få evnen til, at fungere hensigtsmæssigt i de forskellige sammenhænge, vi indgår i.

Drivkraft er den psykiske energi, der skal til for at gennemføre en læreproces. Drivkraften er det, der sætter tilegnelsesprocessen i gang – energien kan bl.a. være drevet af lyst, tvang, nødvendighed, tidligere erfaringer, følelser, vilje, tryk m.m.

Samspil er individets samspil med den sociale og materielle omverden – måden hvordan vi handler, kommunikerer og samarbejder på. Samspilsdimensionen er med til at udvikle individets socialitet – dvs. evnen til at fungere i forskellige sociale samspil og sammenhænge. Det er dog i tilegnelsesprocessen, at udviklingen af socialitet finder sted, men den præges igennem samspilsprocessen.

Som pædagogisk personale har vi fokus på læreprocessen frem for selve det, der skal læres. I tilrettelæggelsen af gode læringsmiljøer, skal vi være bevidste om det som børn er opmærksomme på eller rettet imod, hvilket er en afgørende faktor for læringsprocessen og for den læring der sker.

I relationen til barnet og forståelsen for læreprocessen, have fokus på zonen for nærmeste udvikling for det enkelte barn. Vi skal være nysgerrige på, hvad næste skridt er for barnets læringsproces.

Samspillet med andre er med til, at udvikle børns dannelsepotentiale. Vi skal målrettet arbejde med, at være nogle gode rollemodeller for børnene, men det er bestemt lige så vigtigt for læringsprocessen og dannelseprocessen, at vi tilrettelægger nogle betydningsfulde fællesskaber for børnene, hvor de oplever sig som deltagende og betydningsfulde.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er i fokus hele dagen, hvilket betyder, at personalet har øje for barnets læring. Det gør vi med udgangspunkt i børnenes perspektiver, deltagelsesmuligheder, børnefællesskabet og børnenes forskellige forudsætninger. Således understøttes børnene trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Personalet evaluerer og justerer løbende gennem faglige fælles refleksioner, i forhold til at skabe læringsmiljøer, som støtter børnene i deres kropslige, sociale, følelsesmæssige udvikling og deres forståelse og oplevelse af verden.

Gennem en daglig struktur er personalet bevidste om at indgå i længere dialoger med børnene, stiller åbne spørgsmål og kontinuerligt sætte ord på alt det de møder i dagligdagen. Dette sker gennem tilrettelagte og spontane aktiviteter, samt gennem daglige rutiner som aflevering ved morgenstund, frokost, oprydning m.m. Denne forudsigelig struktur giver børnene mulighed for genkendelighed og medindflydelse på egen læring udvikling og dannelse. Personalet arbejder med forskellige positioneringer gennem dagen, således at det støtter og udvikler børnefællesskabet bedst muligt.

For at sikre pædagogiske læringsmiljøer, der udfordrer børnene i forhold til deres nærmeste udviklingszone, drøfter vi løbende, hvad børnene har behov for, i forhold til de kompetencehjul, der udarbejdes 2 gange årligt.

I Bedsted børnecenter husker vi hinanden på, at et læringsmiljø skal forstås som noget mere, end blot et fysisk læringsrum. Et læringsmiljø skal her forstås, som alle de positive læringsprocesser vi kan skabe, og som giver barnet mulighed og gode betingelser for udvikling, i løbet af hele dagen. Dette gælder både de organiserede læringsgrupper, de friere læringsrum og hverdagens rutiner. Vi er opmærksomme på, ikke at give nogle særlige tidspunkter på dagen højprioritet og andre lavprioritet – men husker at se hele dagen som gode læringssituationer (Lene Iversholt, 2015c). Det kræver, at vi til stadighed får reflekteret over og i praksis og formår at se ud over eget perspektiv.

Når vi forstå læring, som noget der sker og er til stede igennem hele dagen, i samspil og relationer, med alle omkring os, er vi også opmærksomme på ikke at forstå læring, som noget der kun sker i forbindelse

med voksenstyrede pædagogiske, målbare, aktiviteter. Kort sagt sker læring i legen, i måden vi kommunikerer med hinanden og i måden vi møder hinanden på. Det brede læringsbegreb kræver, at vi har fokus på børneperspektivet og udgangspunktet for børnenes læreprocesser, må derfor være en legende tilgang, barnets interesser, undring og nysgerrighed.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Områdebestyrelsen ligger vægt på nedenstående værdier gensidigt er til stede, i samarbejdet omkring barnet:

- Tillid
- Ansvarlighed
- Dialog, hvor forældrene ses som vigtige samarbejdspartnere i arbejdet med børnene.
- Forskellighed - vi kan blive inspireret af hinanden
- Nysgerrighed - at være nysgerrig på hinandens viden om barnet

Disse værdier fordrer en god kommunikation mellem forældre og personale, samt en klar forventningsafstemning. Ligeledes vægter områdebestyrelsen at der i samarbejdet, i dagtilbuddet:

- Skabes et læringsmiljø hvor børnene er trygge og hvor alle er inkluderet i fællesskabet.
- At pædagogen tager sig tid til, at fortælle om barnets dag, hvis der spørges ind til det.
- Skabes sammenhæng i børnenes liv.
- At forældrene tager sig tid til at fornemme ”barnets hverdag”, specielt i afleverings- og afhentnings-situationer
- At forældrene deltager i arrangementer dagtilbuddet/ forældrerådet arrangerer (forældrene bidrager hermed til at børnene føler sig som en del af det store fællesskab).

Områdebestyrelsens arbejde med at invitere den brede forældregruppe til, at bidrage i udviklingen af principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, vil ske på følgende måde:

- Kollektive forældrearrangementer/ sociale arrangementer
- Brainstorm hvor forældrene kan komme med ønsker/ideer
- Invitér forældrene med ind i børnenes hverdag.
- Inddrager forældrerådene.

I Bedsted Børnecenter er vores tilgang til forældresamarbejde præget af åbenhed og respekt for forskellighed, værdier og holdninger. Vi skal være nysgerrige, og holde igen med at formode og tolke, men i stedet

have fokus på, i samarbejde med forældrene, at få bragt alles viden og erfaringer i spil. I dette samarbejde, kan der skabes gode relationer og nye forståelser, der kan bidrage til den positive udvikling.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Med børn i udsatte positioner forstås børn, som står udenfor fællesskabet, på baggrund af fysiske og psykiske udfordringer.

Det er vigtigt at etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor det enkelte barn bliver en del af børnefællesskabet, hvor barnet oplever mestring, og føler sig betydningsfuld, f.eks. i forbindelse med lege og aktiviteter, med andre børn.

Arbejdet i mindre grupper, med børnene, er vigtigt i det daglige pædagogiske arbejde, så vi målrettet kan arbejde med barnets specifikke udfordringer i et fællesskab hvor barnet føler sig trygt, bliver udfordret tilpas og oplever mestring.

Børn kan være i en udsat position af forskellige årsager og i kortere og længere perioder. I Bedsted børnecenter er vi opmærksomme på, at vi som personale, kan komme til, uden at ville det, at sætte barnet i en udsat position. F.eks. ved at sætte barnet i en situation det ikke kan overskue eller magter, f.eks. ved at skælde ud eller ved udelukkende, at have blik for sit eget perspektiv.

Barnet kan også være i en udsat position, hvis den nære voksne ikke er på stuen eller barnet netop er flyttet fra småbørn til børnehavegruppen og endnu ikke har skabt den nødvendige tilknytning. Barnet kan være i en udsat position pga. af skilsmisse, dødsfald eller andre kriser i familien.

Vi har øje for, at tilknytning kommer før tilpasning og dermed at tilknytning og gode relationer er grundlæggende for at kunne tilpasse sig noget nyt og trives i det, og dermed undgå at komme i en udsat position.

For at hjælpe barnet bedst muligt, må vi kigge på egen praksis og konteksten omkring barnet, fordi det er her, vi reelt kan gøre en forskel. Alle børn har brug for at føle sig betydningsfulde og værdsatte. Børn kan desuden have brug for at deltage i dagligdagen på forskellig vis, for ikke at ende i en udsat position.

Vi ved, at børn i udsatte positioner, særligt har udfordringer i de friere legestunder og at de derfor kan have brug for en ekstra opmærksomhed. Her er den pædagogiske medarbejders rolle og deltagelse helt afgørende, for barnets oplevelse af situationen.

Vi har fokus på overgangene i børnenes tid i dagtilbuddet. Vi ved at tydelige og forudsigelige overgange er med til at skabe sammenhæng i børns liv og mindske risikoen for at komme i en udsat position. I overgangene er det vigtigt, at anlægge os et børneperspektiv, på den måde kan vi blive klogere på, hvad der sker i barnet og dermed bedre støtte barnet i sin udvikling.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

For at skabe sammenhæng mellem Bedsted Børnecenter og den kommende skole arbejder vi målrettet med børnenes parathed. Målet er, at børnene er klar til at mestre nye udfordringer, har lyst og mod på at lære, kunne sige til og fra, være gode kammerater og kunne indgå i forpligtende fællesskaber længere tid af gangen.

Vi er derfor opmærksomme på at skabe læringsmiljøer, der inspirerer, styrker børnenes læring og modner dem til den kommende overgang. Gennem leg, relationer og forpligtende fællesskaber, tilegner barnet sig følelsen af, at høre til og bidrage betydningsfyldt ind i fællesskabet. Et af de vigtige elementer i at blive klar til skole er, at alle børn er en del af fællesskabet. Dette er med til at give dem en robusthed og en livsduelighed, der kan lette overgangen fra dagtilbud til skole.

For at skabe sammenhæng i overgangen til skole har vi fokus på:

- Forældresamarbejde
- Forventningsafstemning, hvad forventer skolen? Hvem og hvordan hjælper vi bedst barnet på vej?
- At tilrettelægge læringsmiljøer og aktiviteter målrettet kommende skolebørn
- Afholdelse af samtaler, hvor skoleparathed drøftes
- At etablere det nødvendige samarbejde på tværs, så skolen kan være beredt og børneparat
- Sammen med børnene at ”krydse grænsen” til skolen, så vi sammen kan lære den at kende
- At børn i takt med deres modenhed får mere ansvar og frihed
- At barnet får skabt relation til nye kammerater og det nye personale i skolen og SFOen

---

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Bedsted Børnecenter lægger vi stor vægt på, at børnene får et kendskab til lokalsamfundet.

- Vi går ture rundt i byen og vi cykler ture i området.
- Vi bruger skoven og spejderhytten.
- Vi tager til babysalmesang og julegudstjeneste i kirken.
- Vi handler ind ved købmanden, når vi skal bage eller have middag.
- Vi besøger brandstationen og vi bruger byens hal og sportsplads.
- Vi går til ”Belø”, når vi har brug for materialer eller blot mangler en palleløfter til tunge ting.
- Vi spørger forældre til råds, når vi selv ikke kan finde svaret.
- Vi tager imod materialer, f.eks. til værkstedet, så vi sammen kan bygge og udfolde os.
- Vi laver ”lokale” arbejdspladser på legepladsen, her udvikles bl.a. maskinhaller, værksteder og landbrug
- Vi tager imod forældres initiativ, hvis de f.eks. har mulighed for at vise os deres lastbil, landbrug og dyrehold.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er en integreret del af det pædagogiske læringsmiljø.

I område Løgumkloster og Toftlund har vi løbende faglige drøftelser og refleksioner om børnemiljøerne i vores filialer.

I vores fysiske børnemiljøer er vi opmærksomme på hvorledes vi kan reducere støjniveauet, både via indretning, pædagogiske tilgange og opmærksomheden på egen rolle. Det pædagogiske personale har fokus på, at skabe læringsmiljøer med mulighed for ro og fordybelse for børnene, men ligeledes også at sikre en tilpas forstyrrelse for børnene til at skabe læring og udvikling. Vi sikrer at vores inventar stemmer overens med dem der skal bruge det, således at alle har nogle gode vilkår. Legetøj står i børnehøjde således, at børnene selvstændigt kan komme til det. Vi indretter rummene så fleksible, at der er flere læringsrum i ét og at disse kan ændres. Vi har ligeledes fokus på uderummet som et læringsrum. Også her ser vi på forskellige muligheder for læring og bruger uderummet aktivt på forskellig vis. Vi har indkøbt busser og cykler for at kunne flytte ud af institutionen og derved skabe ny læring og erfaring, gennem fælles oplevelser.

I de psykiske miljøer, er vi optaget af relationer- både mellem barn - voksen, men også imellem barn-barn. Vi er som de voksne ansvarlige for relationen til barnet og arbejder med pædagogisk refleksion og sparring for at sikre betydningsfulde relationer til det enkelte barn. Vi er vejledende og støttende overfor børnene således at de kan skabe og indgå i betydningsfulde relationer i børnegruppen. Vi involverer forældregruppen i arbejdet omkring sociale spilleregler, således at alle børn indgår i betydningsfulde fællesskaber. Vi støtter barnets nysgerrighed på omverden gennem dialog, som er baseret på gensidig respekt og tolerance.

I de æstetiske børnemiljøer inddrager vi børnenes produkter og ideer, som dokumentation for det pædagogiske arbejde og de læreprocesser barnet gennemgår. Det kan være plancher på væggene, billeder og tegninger eller læringsrum som er indrettet for at vække børnenes nysgerrighed omkring bestemte emner. Ude som inde har vi fokus på, at få signaleret at det er børnenes institution og at her er godt at være. Vi planlægger indretningen så det appellerer til at børnene motiveres til at bruge sig selv og sin krop på forskellig vis.

For at sikre os, at der er fokus på børnemiljøet, arbejder vi regelmæssigt med børnetermometeret, som er et redskab udviklet af DCUM.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I småbørnsgruppen er der særligt fokus på tilknytning og omsorg. Vores hverdag har en genkendelig struktur og forudsigelig, hvor legen er dominerende, og daglige rutiner har stor værdi.

Vi tilrettelægger vores pædagogiske arbejde ud fra det enkelte barn og børnegruppens sammensætning. Vi arbejder med børnene i mindre grupper, dette for at skabe større tryghed og mere nærvær. Dette giver desuden det enkelte barn større mulighed for, at udtrykke og udfolde sig og derved udvikle sine alsidige personlige kompetencer.

Når vi modtager nye børn er det vigtigt for barnet, at forældrene er med de første par dage. Vi ved at forældrenes tryghed og tillid til os, er vigtig for barnets tilknytning. Endvidere er vi bevidste om, at barnet har brug for tid til at lære det pædagogiske personale at kende.

I børnehavegruppen har vi fokus på børneperspektiv og tilknytning. Vi tilrettelægger vores pædagogiske arbejde, ud fra børnenes behov, deres interesser, samt børnegruppens sammensætning. Vi udvikler hele tiden på det pædagogiske læringsmiljø, og vi er i en proces hvor vi arbejder mere målrettet med mindre grupper af børn, hvor gruppens sammensætning tager udgangspunkt i børnenes behov, relationer og tilknytning. Vi giver dermed mere plads til at det enkelte barn kan udfolde sig og udtrykke sig i trygge rammer, med mere nærværende personale.

I forhold til tidligere praksis, er vi nu i gang med at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø og er påbegyndt en proces hvor vi øver os i at arbejde med positionering, hvilket betyder, at det pædagogiske personale er mere bevidst om deres rolle. Dette medfører, at det enkelte barn oplever sig mere set og hørt, og derved trives bedre, udvikler sig mere og nemmere kan finde sin plads i fællesskabet.

Samtidig har vi fået en større bevidsthed om, at "alt" skal være i børnehøjde, altså både perler, tuscher, papir, legetøj, skiftetøj, puslespil, spil osv. Dette medvirker til en øget selvhjulpenthed hos det enkelte barn og derved styrkes barnets selvværd og personlige udvikling. Med det følger også et større ansvar til børnene og et øget autonomi og det er en proces, men uden tvivl en proces der understøtter det brede læringsbegreb

De daglige rutiner er også har en stor del af hverdagen og hvor det tidligere blev betragtet som en opgave der bare skulle klares, hurtigst muligt, er det nu blevet en del af det pædagogiske læringsmiljø. Børnene bliver involveret i de daglige rutiner og det pædagogiske personale er opmærksomme på, at også denne del har stor betydning for børns udvikling og vi er blevet bedre til at tage os tid. Vi spørger tit hinanden "hvad skal vi nå?"

I praksis betyder det bl.a. at vi bruger mere tid i garderoben og vi opfordrer børnene til selv at prøve og til at hjælpe hinanden. Vi tager os god tid, til det enkelte barn når vi skifter ble eller når det er sovetid og vi øver os i at "sidde lidt på vores hænder", give børn lidt længere tid til selv at tænke og øver os i at spørge mere end blot at give svar.

Et eksempel fra vores tidligere praksis..

Klokken er ved at være 14, og det "frugttid." Et personale har skåret frugt og smurt brød. Alle børn samles om borde og bænke, det er sommer, der er 3 personaler tilstede. Personalet er styrende og dem der deler ud. Vi bevæger os rundt om bordene. Én står måske lidt i baggrunden fordi der ikke rigtig er plads. Børnene bruger størstedelen af tiden på at vente og bede om mere, men er ellers passive eller urolig, der er ikke rigtig ro og nærvær om bordet.

Refleksion over praksis.

Vi oplever, at børnene er for passive, kæmper om deres plads og for at få mere frugt. Det er ikke hygge-

ligt og der er ikke plads og ro til dialog hen over bordet. Hvordan kan børnene blive mere aktive og selv-hjulpne? Hvordan kan personalet blive mere nærværende og have mindre travlt? Hvordan kan vi skabe læring i en rutinesituation, der foregår hver dag?. Hvordan kan børnene involveres? Hvad kan situationen understøtte, hvis vi ændrer mulighederne og betingelserne?

Ny praksis..

Vi drøfter situationen til et personalemøde og beslutter at udvikle et nyt koncept "Frugt cafe". Vi er enige om at det lyder hyggeligt og at det også skal være det. Frugt cafeen foregår i køkkenet, her har vi alt hvad vi skal bruge, lige ved hånden, det giver dét ene personale ro. Der er to borde og vi beslutter er der max må deltage 12 børn på samme tid, så er der god plads om bordene og personalet har stadig mulighed for at være der for børnene, ved bordet. Der ud over er der et praktisk personale, der skal servicere/ bringe til bordet så børnene har hvad de skal bruge. Konceptet går ud på at hjælpe sig selv. Hælde vand op, smøre brød, tage frugt, uden at personalet skal være på hele tiden.. Vi prøver det af noget tid, for vores erfaringer siger os, at vi skal være tålmodige, når børn skal lære nye situationer at kende..

Efter noget tid bliver vi enige om at justere igen. Det kommer til at foregå så der organiseres en buffet på det store bord, hvor børnene kan "arbejde" og vælge det de har lyst til. Når de har hjulpet sig selv, går de ned og finder en plads. Her nyder de maden og snakker med de øvrige kammerater. Ønsker man mere henter man igen, er man færdig rydder man op og sætter i opvaskemaskinen, og giver besked til den voksne på gangen, at der er plads i cafeen.

Vi oplever at børnene er faldet til ro, de er meget optagede af at påtage sig ansvaret, for at hjælpe sig selv. Der er dyb koncentration og den tid de måtte have brug for, får de. De er blevet rigtig dygtige og selvstændige - og enormt stolte over selv lige at "kunne det". Børn, på helt ned til 3 år, har lært at smøre deres brød, fordi de har fået lov at øve sig. De kan sætte i opvaskemaskinen og smide madaffald til bio-affald. Der er så meget læring og udvikling i en daglig hverdagsrutine.

Børnene kan spise inden for cafeens åbningstid, hvilket betyder, at de kan lege videre hvis de er godt i gang med dét eller ikke lige har brug for et mellemmåltid kl. 13.45. Toppen er "trykket" er taget af, og et læringsrum på en ellers travl hverdageftermiddag er skabt og børnene elsker det. Det er hyggeligt, roligt og tilgodeser barnets perspektiv..

Udvikling af konceptet er i gang og børnene er med til at bestemme hvad der skal serveres. Typisk er der et hold om formiddagen der hjælper med at forberede bollerne, øllebrøden eller råkost salaten.

I sådan en proces er også de øvrige temaer i spil, særligt social udvikling, kommunikation og sprog og krop, sanser og bevægelse, Natur, udeliv og science

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Bedsted Børnecenter har vi fokus på at være gode rollemodeller, som møder alle børn med positive forventninger. Dette medfører, at børnene får en positiv forventning til omverdenen og derved kan skabe positive relationer til andre.

Barnets sociale udvikling, sker i sociale fællesskaber. Vi skal i vores dagligdag sikre os, at alle børn oplever sig som en del af et betydningsfuldt fællesskab. **Der findes ikke kun ét rigtigt fællesskab.** Vores læringsmiljø skaber muligheder og rum til forskellige slags fællesskaber i løbet af hele dagen:

- Organiserede fællesskaber: Vi tilrettelægger vores fællesskaber ud fra det enkelte barn og børnegruppens behov og interesser. Vi sammensætter fællesskaber ud fra et børneperspektiv: Vi arbejder i små grupper, vokseninitierede aktiviteter, samling, sproggrupper, daglige rutiner og praktiske gøremål.
- Spontane fællesskaber: fri leg, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter. Her positionerer vi os, så vi kan være nogle tilgængelige og nærværende voksne som kan understøtte børnenes deltagelse i legefællesskaberne.

Legen er grundlæggende for vores pædagogiske læringsmiljø og for børns sociale udvikling og læring. I legen lærer børnene at forhandle, at indgå kompromisser og at løse konflikter. I dette læringsmiljø, har vi som personale en vigtig aktiv rolle i, at udvide og øge deltagelsesmuligheder for alle børn. Vi veksler imellem at kunne være observerende, inspirere legen, løse konflikter, udvikle legemiljøet, deltagende, gå foran, ved siden af eller bagved.

Alle vores fællesskaber skaber mulighed for deltagelse og medindflydelse:

Vi har legesager, spil og alle materialer stående i børnehøjde, så børnene frit kan gå i gang med en leg eller en aktivitet. Børnene kan deltage, udforske og øve sig når de er motiverede for det.

Vi bestræber os på at tage udgangspunkt i børnenes egne ønsker, efterspørgsler, interesser og små fortællinger.

Vi observerer på, hvad det er børnene lige nu er optagede af, og justerer og indretter huset og stuerne, så nye og spændende legemiljøer og aktivitetsrum opstår og giver mening for børnegruppen.

Vi øver os hele tiden på at justere os, så det enkelte barn og børnegruppen får de optimale deltagelsesbetingelser i fællesskabet.

Vi hjælper børnene med at finde nye ting og materialer så de kan udvikle legen.

Vi er opmærksomme på, at stuerne indretning kan være med til at understøtte nye læringsmiljøer og fællesskaber.

Et eksempel fra praksis..

En lille dreng i småbørnsgruppen, viser os at det er vanskeligt at finde "sin plads", og komme i kontakt med de øvrige børn. Han er omkring 1 ½ år og rigtig dygtig til mange ting, men han "tromler" de andre og bider dagligt, han bider hårdt. Det virker som en vane eller et mønster. Det er blevet sådan, at ét personale er opmærksom på ham konstant, men det er ikke nok, for han er virkelig hurtig og personalet kommer typisk for "sent" ind i situationen, til at afvige.. Det er anstrengende og en dårlig kontakt han får, og samtidig har han fået en rolle i fællesskabet som ikke er hensigtsmæssig for nogen.

Refleksioner over situationer..

Hvad er det et udtryk for? Hvad kan han godt lide at lave? Hvem kan han indgå i samspil med? Hvordan er hans relationer til personalet? Bliver vores forventninger til virkelighed? Kommer vi til at sætte ham i en udsat position ved ikke at ændre praksis? Keder han sig?...

Ændring af praksis..

Vi aftaler at "dele os" så snart der er to personaler på stuen. Et personale, drengen og to andre børn går ind i tumlerummet ved siden af. Her kan man være fysisk, bygge, klatre, tumle, men også tilbyde børnene andre aktiviteter der stimulerer motorikken og sanserne. Ved at afgrænse læringsrummet og give det pædagogiske personale mulighed for at være nærværende og understøttende i legen, kan drengen udvikle nye kompetencer, som kan bruges i fællesskaber og til at skabe positive relationer med de andre børn. Når næste aktivitet skal i gang er han igen "omdrejningspunktet", han elsker at lege ude og er derfor den der sammen med et par andre får dét tilbud først. Et scenskift, der kan medvirke til at han igen synes det er spændende, det der skal ske.. Personalet aftaler på forhånd, hvem der skal være sammen med drengen og hans gruppe om formiddagen, derved er det personalets ansvar, at have tænkt nogle tanker i forhold til at understøtte drengens og børnenes leg og derved bidrage til udvikling og nye kompetencer og bryde med det fastlåste mønster. Når vi ikke har mulighed for at være opdelt i grupper, tilbyder vi drengen aktiviteter ved bordet, hvor han faktisk er god til at fordybe sig. Vi er bevidste om, at vi kommer til at være styrende og gå "foran barnet", men det er gjort ud fra et "tilstræbt indefra-perspektiv" og et ønske om at bidrage til øget social udvikling.

I denne proces er flere lærerplanstemaer i spil. Bl.a. Krop, sanser og bevægelser, Kommunikation og sprog og alsidig personlig udvikling.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Evnen til at kommunikere er noget af det vigtigste for vores sociale og personlige udvikling og den fælles kommunikation og sproglige udvikling begynder allerede ved fødslen. Omkring treårs alderen begynder det at være vigtigt for børn, at kunne kommunikere verbalt med de personer der er en del af deres hverdag. Sproget får større betydning, bl.a. fordi at børns måde at lege på ændrer sig og de herved har brug for at kunne kommunikere bredere og mere varieret, f.eks. i rollelege.

Børn lærer det sprog de hører, vi er derfor bevidste om, at vi naturligvis, sammen med forældrene, er sproglige rollemodeller. Sproget udvikler sig hele tiden, både i leg og daglige samtaler. Derfor har vi fokus på gode dialoger sammen med børnene, at sætte ord på de handlinger vi og børnene foretager os, samtidig med, at vi er bevidste om at give os tid og være nærværende. Tid er især væsentligt, fordi mange børn har brug for tid til at tænke før ordene kommer til dem. Længere tid end vi voksne altid lige husker på.

Børn har behov for at vi bruger ord og begreber, som omhandler noget der interesserer dem, og som de så selv kan blive inspireret til at anvende. Vores interesse i barnets verden, skaber refleksion hos barnet. Dette kan f.eks. være, at et barn har en stor interesse i biler eller dyr, så styrker vi barnets sproglige udvikling ved at have en dialog om netop dette. Når børn leger, er vi nærværende og understøtter deres leg med ord og begreber. I de daglige rutiner, f.eks. madpakketid, garderobesituationen og bleskift m.m. er vi også opmærksomme på, at være i dialog med børnene.

Vi understøtter generelt barnets sproglige udvikling ved at:

- Følge barnets interesser
- Bruge åbne spørgsmål
- Vente på barnets svar
- Fortolke og udvide hvad barnet siger
- Hjælpe barnet med at sætte ord på
- Forklare ord, som barnet ikke kender i forvejen
- Lege med sproget, når det er muligt
- Tilstræbe dialoger med mindst fem turtagninger

Også i dette tema bliver det tydeligt at vi har brug for at have øje for børneperspektivet og det brede læringsbegreb. Børn lærer ikke kun sprog, når vi synes de skal, altså i de organiserede aktiviteter, men hele dagen. Derfor har vi fokus på at understøtte sprog og kommunikation hele dagen.

Det gør vi bl.a. ved at vores indretning og daglige praksis er indbydende, inspirerende og dynamisk.

Hos småbørn er status p.t.

- *At de har fokus på visuel understøttelse, f.eks. billeder af børnene, situationer og hverdags ting, som f.eks. påklædning*
- *Der holdes samling, hvor der bl.a. arbejdes med "Babblerne", og synges og laves sanglege*
- *Vi er i øjenhøjde med børnene, arbejder i mindre grupper og har fokus på, at nærværet styrker bl.a. sproget*
- *Vi drøfter løbende hvornår voksensnakkende tages, så vi fortsat har fokus på børnenes kommunikation*

I børnehaven er status p.t.

- *At vi har fokus på organisering, positionering og nærvær. Dette skaber gode betingelse for at understøtte børnenes kommunikation og sproglig udvikling.*
- *Vi bruger sproget aktivt i hverdagen, har fokus på dialog, børnenes interesser og gode relationer*
- *Vi arbejder i mindre grupper, så vi sikrer os de bedste betingelser for at komme omkring alle børn, arbejde målrettet med at styrke fællesskabet, børnenes relationer og legen*
- *Vi har organiserede læringsrum, hvor sprogligudvikling er i centrum. Her øver vi os i fælles sproglig opmærksomhed, det er tage plads, men også det at give plads til andre. I samling har vi fokus på, at understøtte visuelt og med konkrete, der er med til at skærpe opmærksomheden og interessen. På den måde er børnene inddraget og aktive i aktiviteten*

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med krop og bevægelse handler ikke kun om, at børn skal lære at bruge kroppen, men i høj grad også om, at barnet skal tilegne sig en forståelse af kroppen og dens muligheder. Det er gennem kroppen, at barnet erfarer og oplever omverdenen og dermed også får mulighed for at udvikle sig. Det er derfor vigtigt, at barnet bruger sin krop så meget som muligt i hverdagen.

Det bliver derfor en særlig opgave for os som professionelle, at reflektere over og give plads til, at børn kan udfordre, deres mod og lyst til motoriske aktiviteter.

I Bedsted Børnecenter er vi bevidste om, at det er noget børn skal have mulighed for hele dagen. Det betyder, at vi tænker *Krop, sanser og bevægelse* ind i dagligdagen, som noget børnene har mulighed for at udforske hele dagen, ikke kun til f.eks. motorik om torsdagen.

Vi tænker mulighederne ind i udvikling af vores læringsrum, hvordan kan sanserne stimuleres, hvilke bevægelse muligheder er der inde? Hvilke er der ude? Hvad skal være til stede for at børnene kan udfolde sig.

Ud over at sikre at muligheden for udfoldelse er til stede hele dagen, berøres dette tema, både i voksen initierede aktiviteter f.eks. samling. Her laves f.eks. bevægelses lege, synges og tales om kroppen, og ved børneinitierede aktiviteter i dagligdagen, hvor materialer eller udstyr er tilgængeligt, så børnene kan være igangsættere og udvikle sammen. Som personale skal vi være understøttende, når vi kan se, at børn viser os at de har behov for, og lyst til, at være aktive.

Børn viser os generelt at de har brug for at bruge deres kroppe. De elsker at tumle, hoppe, dreje, bygge, løbe, kravle osv. Nogle gange kan dette behov kollidere med dét at indgå i et større fællesskab, hvor andre er i gang med en anden, måske mere stille leg, som i øvrigt også stiller krav til kompetencer inden for dette tema.

Et eksempel fra praksis..

Voksenstole må ikke benyttes af børn, sådan har det ofte lydt, og børnene ved det godt og får også gjort opmærksomt på det, hvis ikke lige personalet ser det. Sådan en praksis har der været i huset. Men samtidig kunne vi mærke at udmeldingen kolliderede med den holdning vi ellers har. F.eks. at der skal være plads til risikobaseret leg, at det var sjovt og en god leg, set i et børneperspektiv, at børnefællesskaber er værdifulde, at børn gør det der giver mening for dem selv osv.

Refleksion over praksis...

Hvad er det børn viser os når de suser rundt på stolene eller drejer rundt? Hvad har de brug for? Hvorfor må de ikke bruge personalets stole? Er vi enige om denne holdning? Hvordan kan vi ville arbejde med børnefællesskaber og børneperspektiv og samtidig sætte regler op, fordi det er for farligt eller for forstyrrende. Vi havde brug for at drøfte dette i plenum.

Ny praksis..

I vores børnehave må børnene gerne benytte de voksne stole eller skamler. Denne konklusion kom vi frem til efter at have drøftet, hvorfor man ikke måtte. Nogle sagde det var for farligt, men i forhold til hvad? Nogle synes det var for forstyrrende og andre sagde det bare fordi de andre gjorde.

Vi fik talt om, at vi som pædagogisk personale kunne understøtte lege ved at være med til at rammesætte den. Altså hvor man kunne gøre det. Vi kunne godt se det, fra de børns perspektiv, der havde stor fornøjelse, men vi havde også brug for at andre kunne lege mere uforstyrret eller at legen på stolene ikke foregik lige midt i garderoben, hvor der blev hentet børn og pakket sammen og snakket efter dagen. Vi blev derfor enige om, at vores fælles holdning var, at børnene gerne måtte benytte stolene og derved erfare, de stimuli det giver kroppen. Dog måtte vi anvise hvor denne leg lige nu kunne finde sted, fordi vi godt kunne se at legen var sjov og god, men ikke hensigtsmæssig lige midt i garderoben eksempelvis.

Vi oplever, som beskrevet tidligere i afsnittet, at børns behov for at bruge kroppen er stort. Det gælder både hos vores småbørn, men også børnehavebørn. Derfor er vi dagligt optagede af, at børnene har mulighed for at bruge kroppen. Vi har indrettet rum som giver børn mulighed for at lege de mere motorisk aktive lege og det kan man se, når man kommer i institutionen, men også når man kigger på børnene. Hos os kan børnene gynde, hoppe, kravle, snurre, gå balance osv. Børnene er generelt rigtig dygtige motorisk og benytter gerne muligheder omkring dem. Vi justerer løbende og udvikler legen, når vi kan se der er behov. Vi oplever, at børnene selv efterspørger f.eks. at bygge bane på gangen, netop fordi de ved det er en mulighed.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Udeliv og naturen er en stor del af vores hverdag med børnene i Bedsted Børnecenter, og dermed også en del af det pædagogiske læringsmiljø, både hos småbørn og børnehavebørn. Her tænker vi både på vores egen legeplads, sportspladsen lige overfor, skoven og andre små naturoaser rundt om i byen og nærområdet, som f.eks. søer og marker.

Vi har en stor dejlig legeplads med bl.a. flere sandkasser, udekøkken, graveområder, jordhøj, asfalt, træer og labyrinthæk. Der er god plads til at børnene kan udfolde sig og vi ser legepladsen som et vigtigt læringsrum, som giver plads til sansning, bevægelse, fantasi og kreativitet. Vigtigst af alt er, at børn først og fremmest skal have direkte, håndgribelige og konkrete erfaringer i og med naturen. Det er der de lærer og erfarer. Vi er derfor særligt opmærksomme på, at skabe trygge rammer og give børnene en sund tilknytning til udelivet og naturen. Det kræver personale, der udviser oprigtig lyst og nysgerrighed for natur og udeliv, og som formår at inddrage børnene aktivt og støtte op der hvor børnene viser eget initiativ og interesse eller usikkerhed som kræver hjælp. Derfor er vi som personale, også i dette læringsrum, opmærksomme på vores rolle i forhold til det.

I uderummet foregår flere typer af leg og læring. Det er korte spontane lege og læringsrum som opstår i

forbindelse med et barns undren eller egne spørgsmål, "hvor mange ben har en bænkebider?", "hvorfor løber vandet den vej?", hvor kommer vinden fra? Osv. Og læringsrum som børnene fordyber sig i, i længere perioder. F.eks. i vandpytten, sneen, planterne og "madlavning" i udekøkkenet, hulebyggeri, "jagt" eller "markarbejde". Vores uderum giver plads og indbyder til forskellige aktivitetsniveauer f.eks. risikofyldt leg og stille og fordybende lege.

Vi er dagligt opmærksomme på hvordan vi organiserer og strukturerer os, i forhold til børnene og deres leg, så vi kan være så nærværende og "tilgængelige" som muligt. Vores roller varierer fra igangsættende og motiverende, til at støtte og guide dem i processer og i børnefællesskaber.

Er vi åbne og nysgerrige, bliver børnene det også. Ikke alle børn har den naturlige interesse i naturen og derfor kræver nogle børn mere opmærksomhed her, end andre. Når vi oplever, at det ikke giver mening for alle børn må vi engagere os, opmuntre, støtte og guide børnene, men vi må også kigge på det nuværende udemiljø og inddrage børneperspektivet i forhold til, hvad den manglende lyst handler om.

Kunne vi gøre noget anderledes? Mangler der nogle muligheder? Er personalet for lidt tilgængelige eller for lidt deltagende? Har de for travlt? Prioriterer vi rigtigt? Osv.

Vi er i gang med en proces der skal understøtte uderummet som læringsrum.

Vi har bl.a. lavet udedepot med mange forskellige materialer, såsom brædder, spande, snor, dolke, net, sakse, tusser, bålting, værktøj, kogler, sten osv. Det gør det nemmere for os at understøtte en leg, når vi har materialer let tilgængeligt.

Vi indsamler naturmaterialer til vores legeplads fra vores udflugter. Materialerne bruges naturligt i lege og aktiviteter. Her kan børnene tælle, samle, sortere, sammenligne, bygge m.m.

Vi mener, at uderummet er et lige så vigtigt læringsrum, som inde-rummet, og det kan i lige så høj grad, bruges til at arbejde i mindre grupper, og derved sikre mere nærvær og større mulighed for at være del af et betydningsfyldt fællesskab. Dette kræver et engageret og aktivt pædagogisk personale og en faglig opmærksomhed på vores roller og positioneringer.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal give mulighed for både kulturelle indtryk og udtryk. Kulturelle indtryk er børns egne oplevelser bl.a. med sang, musik og litteratur. Det kan være et teaterstykke, at høre musik, og højtlesning. Kulturelle udtryk indeholder børns egen skabende og eksperimenterende praksis, det kan f.eks. være at male, tegne, tage billeder med iPad, bygge, lave perleplader, sy osv.

Læringsmiljøet skal også være et demokratisk fællesskab, der sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn og hvor børnene oplever at være en aktiv del af beslutningsprocesser. Børn skal have mulighed for at skabe egen mening og indhold i hverdagen og de skal mødes med nysgerrighed og respekt.

Tiltag i småbørnsgruppen, der understøtte dette lærerplanstema

- Vi holder samling, hvor vi er fælles om at synge, lege, fjerne, lege med sproget osv. Vi tæller børnene og snakker om, hvilke børn og voksne der mangler, om de har fri eller er syge. Dette gør vi for at børnene får en øget bevidsthed om fællesskabet. Samlingen skal være en positiv oplevelse for alle børn, vi prøver at motivere børnene til at deltage og være aktive i samlingen, med en bevidsthed om, at børn har forskellige forudsætninger for at deltage i fællesskabet, og at man derfor deltager på forskellige måder. Vi har en sangmappe med billeder, så børnene kan genkende de forskellige sange og vi har en kasse med figurer der symboliserer de forskellige sange. Børnene kan dermed være med til at bestemme indholdet af samlingen og skiftes til at vælge en sang. Vi udvikler hele tiden på vores samling, og kommer med nye tiltag, f.eks. rim og remser og sanglege. Vi har fokus på

at der også skal være plads til bevægelse i samlingen, da børn i denne alder nyder at udfolde sig kropsligt.

- Vi har papir, farver og bøger i børnehøjde. Vi bruger tid på højtlesning og på at kigge i bøgerne sammen med børnene. Vi hører musik og danser med børnene, vi fjoller sammen og der er god plads til kropslige udfoldelser. Vi maler med børnene, de øver sig i at klippe med en saks, lime med en limstift og at tegne med farveblyanter. Vi har tidligere, en gang i måneden, været til babysalmesang i kirken, hvilket vi forventer fortsætter, når det igen er muligt.

Tiltag i børnehaven

- I børnehaven bliver der især brugt meget tid på det kulturelle udtryk. Børnene tegner, maler, laver perleplader, syr, klipper og klistrer. En stor del af de her skabende processer er børneinitierede og børnene er rigtig gode til at finde på ideer til nye projekter og til at hjælpe hinanden. En del af de materialer børnene har brug for, til de her skabende processer, er tilgængelige, men vi har fokus på at vores læringsmiljø skal udvikles i forhold til det kulturelle udtryk. Vi er bl.a. i gang med at organisere materialer i gennemsigtige bølter, så børnene kan lade sig inspirere og være idérige og kreative.
- Der afholdes dagligt samling i mindre grupper, hvor der synges, leges, danses, leges med sproget, fortælles historier, læses og tales om hvad der skal ske, hvem der mangler osv. Børnene er aktive, deltagende og medskabende, når vi holder samling. Vi inddrager forskellige elementer, lykkehjul, flaske til flaskehalsen peger på leg, rasleæg, forskellige konkreter, bordteater (små træfigurer f.eks. "de tre bukke bruse" eller "guldlok")
- Når et barn der har fødselsdag, holdes der fællessamling, hvor vi fejrer barnet og synger fødselsdagssang. Det er en virkelig hyggelig stund og en god tradition, hvor barnet har lidt med til de andre og hvor alle børn og voksne er sammen. Det giver en særlig stemning og følelse af fællesskab og sammenhold.
- Vi har forskellige traditioner i løbet af året. Dog traditioner som bliver tilpasset den aktuelle børnegruppe og justeret år for år eller fra gang til gang. Vi er blevet bedre til at spørge hinanden, hvorfor vi gør det. Det mener vi er vigtigt, for at bevare en bevidsthed om børneperspektivet og fagligheden, men også for at give børnene muligheden for at præge traditionen.

I huset har vi en transportabel højtaler som vi bruger meget, så kan vi høre musik, danse og fjolle. Den er stor og kan spille virkeligt højt. Børnene elsker det, de kan ønske deres yndlingssang og vi kan introducere dem for forskellige musikalske oplevelser.

Når vi arbejder med forskellige temaer, også dette, står det altid på et fundament, nemlig det pædagogiske grundlag. Vores praksis er og skal være kendetegnet ved en professionel tilgang, og en være - og forholdemåde der understøtter de tidligere beskrevne dele i grundlaget. Vores opgave i dagligdagen er derfor løbende, at reflektere og evaluere vores praksis. På den måde holder vi hinanden oppe på det vi vil og det vi skal.

Selvom vi måtte have fokus på et tema, er det ikke muligt at arbejde isoleret med dette. Øvrige temaer i lærerplanen vil altid gribe ind i og understøtte hinanden. Også derfor har vi netop fokus på at kigge på vore læringsmiljøer. Tilbyder de variationer og kommer de løbende omkring alle temaer eller skal vi i en periode skærpe vores fokus og ændre/tilføje noget i vores lege og læringsmiljøerne. Når vi gør det, oplever vi, at børnenes interesser naturligt øges, nysgerrighed vækkes og udvikling sker.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Det er klart, i en pædagogisk praksis, at der løbende laves justeringer ud fra faglige refleksioner, over og i praksis. Det er vi super gode til. Vi er gode til at spotte, når tingene ikke giver mening eller fungerer som tænkt, for dernæst at ændre det.

I Bedsted Børnecenter er vi blevet mere beviste om, at få beskrevet nye tiltag. Det giver os mulighed for systematisk at følge op og evaluere. Dette er med til at fastholde aftaler og mål. Vi bruger bl.a. 3 trins evalueringssmetoden og sikrer på den måde en dynamisk proces.

Derudover, aftaler vi fra møde til møde, hvilke opmærksomhedspunkter vi har og ud fra det laver vi små skriftlige observationer, som kan drøftes til næstkommende møde. Dette er med til at skabe fokus, refleksion og udvikling i vores praksis.

Vi arbejder med Tønder kommunes leveregler, bl.a. ”sig det”, men også med en faglig bevidsthed der gør

at vi gerne vil "forstyrre" hinanden og gøre det bedste for børnene. Derfor arbejder vi bevidst med en åben, ærlig og anerkendende kultur, hvor vi kan undre os sammen. En anden leveregel handler om at "dele sejre", her forstået på den måde, at vi dele de gode historier og fortællinger. F.eks. omkring et barn, hvor en situation eller et samspil lykkedes rigtig godt, hvor andre vil kunne have glæde af denne oplevelse og erfaring.

Vi udarbejder kompetencehjul 2 gange årligt, hvorefter vi ud fra disse data, beslutter hvilke indsatser vi skal have i gang sat og der udarbejdes handleplaner. Efter 6 måneder laves nye vurderinger, hvor det er muligt at se om børnene har profiteret af tiltagende. Denne proces fortsætter

Vi vurderer en gang årligt vores læringsmiljøer vha. selvevalueringsværktøjet i Learnlab

Vi inddrager løbende forældre og børn i form af spørgeskemaer eller interview.

:

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

